

заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Питання боротьби зі злочинністю: зб. Наук. Праць. 2008. Вип 16 С. 27-35.

8. Фаринник В.І., Татров О.Ю., Савченко А.В., Кришевич О.В. Розслідування злочинів у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг: метод. рек. Київ. 2012. 184 с.

9. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні (проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства) монографія. Київ. 2002. 636 с.

10. Алексеевко Н.Н. Земельные отношения как объект уголовно-правовой охраны. Российский следователь. 2009. № 1. С. 11–13.

Боднар Анастасія Василівна,

здобувач науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА У ПРОВЕДЕННІ ОГЛЯДУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Огляд місця події є первинною і невідкладною слідчою (розшуковою) дією. Це пояснюється необхідністю отримання інформації про обставини події у первісному, незміненому стані, тому що будь-яке зволікання тягне за собою втрату речових доказів, зміну слідової картини. Невідкладність огляду місця події пояснюється необхідністю оперативного отримання інформації з метою організації розшуку злочинця, а також інших слідчих дій, спрямованих на розкриття злочину [1].

Загальне завдання огляду місця події – виявлення і процесуальне закріплення криміналістично значимої інформації (фактичних даних) про обставини події, об'єкти і осіб, які мають до неї відношення, їх зв'язки і взаємодію. Для ефективного вирішення цього завдання слідчому потрібно: а) з'ясувати та зафіксувати в протоколі огляду місця події матеріальну обстановку, в якій відбулася досліджувана подія; б) виявити, зафіксувати і вилучити матеріальні сліди злочину (сліди рук, ніг, знарядь злому, транспортних засобів, плям крові, а також знаряддя злочину та інші предмети, кинуті або втрачені злочинцем); в) спробувати з'ясувати зв'язок слідів та інших об'єктів з особою, яка вчинила злочин, потерпілим та іншими особами і об'єктами; г) отримати вихідні відомості для розшуку винного, організації та

проведення оперативно-розшукових заходів, таких, як переслідування по «гарячих слідах», подворовий (поквартирний) обхід і подальших слідчих (розшукових) дій, що входять в дану тактичну операцію.

Найчастіше до участі в слідчих (розшукових) діях залучаються інспектори-криміналісти (техніки-криміналісти), які відповідно до Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 № 1339, входять до структури відповідних органів досудового розслідування, та працівники Експертної служби МВС України у складі спеціалізованої пересувної лабораторії, які володіють спеціальними знаннями та можуть надавати консультації під час досудового розслідування з питань, що потребують спеціальних знань і навичок та залучені як спеціалісти для надання безпосередньої технічної допомоги сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування [2]. Особливо важливо, щоб спеціаліст мав не лише спеціальні знання в певній галузі, але й достатні навички їх застосування на практиці.

На думку В.А. Серова, до об'єктивних причин, що обумовлюють необхідність широкого залучення спеціалістів до участі у розслідуванні кримінальних проваджень, потрібно віднести: підвищення складності слідчих (розшукових) дій у зв'язку з загальним розвитком науки, техніки; значний розвиток криміналістичної техніки; поява нових видів експертиз, заснованих на дослідженні об'єктів, виявлення, фіксація і вилучення яких, пов'язані із застосуванням спеціальних знань і навичок [3, с. 126].

Кримінальні провадження щодо знищення або пошкодження майна відносяться до складних як з точки зору юридичного аналізу, так і здійснення досудового розслідування. Це значною мірою часто пояснюється: характером способів вчинення як руйнівних процесів, що тягнуть за собою знищення багатьох слідів кримінального правопорушення; труднощами проведення окремих слідчих (розшукових) дій; відсутністю достатньої кількості слідчих, що володіють спеціальними знаннями і навичками розслідування даної категорії проваджень. Крім того, слідчими висуваються далеко не всі версії, а перевірка висунутих проводиться поверхнево. Вказані недоліки обумовлені специфікою боротьби з даним видом кримінальних правопорушень, витонченістю і різноманіттям способів, механізмів їх вчинення та приховування. Цими та іншими обставинами

обумовлюється низький рівень розкриття кримінальних правопорушень, передбачених ст. 194 КК України [4, с. 5].

Вже на етапі проведення слідчої дії спеціаліст допомагає слідчому здійснити попереднє дослідження виявлених об'єктів з метою визначення в них ознак і властивостей, що мають доказове значення у кримінальному провадженні, водночас не завдаючи шкоди їм, не змінюючи їх стану та маючи на увазі, що в майбутньому для поглибленого дослідження таких об'єктів може бути призначено судову експертизу

Згідно ст. 71 КПК України спеціалістом у кримінальному провадженні щодо знищення або пошкодження майна особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок. Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складання схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду [5]. Участь спеціаліста в слідчих (розшукових) діях передбачена ст. 237 КПК України.

Як зауважив Н.А. Селіванов, спеціаліст допомагає слідчому вирішити два надзвичайно важливі завдання. По-перше, отримати і залучити до провадження судові докази, що часто мають вирішальне значення для розслідування. По-друге, за допомогою отриманих даних здійснити досить об'єктивне і цілеспрямоване планування подальшого розслідування, точно визначити напрям подальшої роботи зі збирання доказів [6, с. 3].

Підводячи підсумок, потрібно зазначити, що якість розслідування даного кримінального правопорушення залежить від залучення до провадження слідчої (розшукової) дії із метою виявлення, фіксації, вилучення та дослідження матеріальних об'єктів відповідних спеціалістів і застосування останніми сучасних науково-технічних засобів.

Список використаної літератури

1. Ростомян Л.С. Особливості огляду місця події у справах про вандалізм / Л. С. Ростомян // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 358–362.
2. Про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Інструкція; Наказ МВС України від 3 листоп. 2015 р. № 1339 :

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.

3. Серов В.А. Використання науково-технічних знань і засобів доказування по кримінальним справам. Дис. ... канд. юрид. н. М., 1979. – С. 126.

4. Слободянюк Б.К. Розслідування умисного знищення або пошкодження майна : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Б.К. Слободянюк. – Ірпінь. : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2016. – 238 с.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квіт. 2012 р. (зі змінами) № 4651-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

6. Селівнов Н.А. Залучення спеціалістів до розслідування // Н.А. Селіванов / Огляд практики за матеріалами слідчих органів прокуратури. – М., 1973. – С. 3-5. – С. 3.

Семеншина–Фіголь Богдана Миколаївна,
викладач кафедри кримінального права та
процесу Національної академії Державної
прикордонної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Підвищення рівня незаконного обігу наркотиків на окремій території неодмінно веде до підвищення кількості вчинених злочинів загально-кримінальної спрямованості. Дуже часто крадіжки, пограбування та розбій є наслідком хворобливої пристрасті з боку осіб, які зловживають наркотиками та намагаються таким чином заробити собі на задоволення.

Прокуратура є єдиним органом, що здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, зокрема по тих кримінальних провадженнях, що пов'язані із незаконним обігом наркотиків. Так, згідно з ч. 2 ст. 36 КПК України [1], прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням.